Цана асобнага нумару **20** гр.

№ 2. Вільня, Субота 29 Чэрвеня 1929 г. Год 1.

СЬВЕТ

Адрас Рэдакцыі і Адміністрацыі
Вільня, Вялікая вул. № 3 кват 10. (над цынкаграфіяй Занеўскага).

„СЬВЕТ“ каштуе на год — 8 зал., на паўгоду — 4 зал.; на чверць году — 2 зал., на 1 месяц — 1 зл.

ЦАНА АБВЕСТАК: на 1-шай старонцы 30 гр., 2 і 3—25 гр., на 4-ай — 20 гр., за радок дробнага друку ў аднэй палосцы.

ТЫДНЁВАЯ ГАЗЭТА.

Голад і барацьба з ім.

У Віленшчыне і частцы Наваградчыны пануе голад. Усе гэта ведаюць. Мала таго, як у трубы трубяць аб ім усе буржуазныя газэты.

Для прыкладу возьмем некалькі «плакучых» слоў з «Кур'ера Варшаўскага», які піша аб палажэньні галадуючага сялянства так: »Увесь наш край занепакоены голадам, які адведаў значную частку Віленскай тэрыторыі, налічваючай каля 150.000 насельніцтва. („Маленькая“ недакладнасьць — рэд.). Праз некалькі гадоў зямля давала незадавальняючыя зборы, а прашлагодні неўраджай, злучаны з вясеньняй паводкай, зруйнаваў сялянства ў 13 паветах Віленшчыны, Брак хлеба, брак пашы для быдла. Няшчасныя ўжываюць, як ежу траву, кару дзерава, перамерзлае насеньне лёну, а гнілыя саламяныя стрэхі здымаюць на пашу для схудалага быдла. Гаспадаркі сялянскія руйнуюцца, а брак насеньня пагражае і на будучыню вялікімі няшчасьцямі. Падумайце толькі, як церпяць тысячы схудалых дзяцей і матак, якія кормяць сваіх дзетак. Трэба ведаць, што голад ёсьць аднэй з найстрашнейжых няшчасьцяў людзкога жыцьця“.

Не бракуе падобных словаў і ў іншых буржуазных газэтах. Страты у зьвязку з голадам у аднэй Віленшчыне па прызнаньню манархістычнага „Słowa“ раўняюцца аж 180 мільёнаў злотаў.

«Голад — ня цётка» — кажа пагаворка. І буржуазія разумее што голад — пружына грамадзкага руху наагул, а востры, стыхійны голад — можа прывясьці прост да нечаканых для яе вынікаў, калі аднясьціся да яго няўважна. Галодныя раёны былі заўсёды прадметам спэцыяльнае «апекі» з боку буржуазыйнага грамадзянства і буржуазных урадаў. Мала таго, апошнія заўсёды стваралі галасьлівую «дабрачыннасьць» навакол голаду. Яшчэ ў памяці факт, калі царскі ўрад падчас голаду ў канцы 90 г.г. не дазваляў інтэлігенцыі на чале з пісьменнікам В. Караленкам праводзіць барацьбу з голадам.

Нешта падобнае бачым і цяпер. Падымаецца шум навакол голаду, вымагаецца ўрадавая дапамога ў разьмеры паўтара мільёна злотаў, а цяпер гэтах дапамога зьвялічана да 3 мільёнаў, (на 180 мільёнаў страты), адкладаюцца падаткі надалей, якія ўсё-ж некалі прыдзецца плаціць, робяцца пазычкі, у лік якіх, або за працэнты на іх даўжнікі мусяць хадзіць на будоўлю дарог, робяцца і іншыя падобныя паўмеры. Поруч ствараецца буржуазны «Камітэт Дапамогі», як зазначае для распадзелу, на чале ягога ставяцца людзі найменш папулярныя ў насяленьні, як б. міністар Мэйштовіч, галоўны інспіратар суду над Грамадой ды біскуп Ялбжыкоўскі, з чаго відаць, наскольki ня сур'ёзна ставіцца пытаньне аб дапамозе. Ваявода і іншыя высокія дастойнікі езьдзяць па галоднаму абшару.

Тымчасам стараньні Беларускага Сялянска-Работніцкага Пасольскага Клюбу яшчэ з восені прошлага году залажыць Камітэт грамадзкай дапамогі ў Вільні пацярпелі няўдачу.

Калі ў Сойме Клюбам была падаця сьпешная прапазыцыя аб дапамозе і проці перашкодаў — яна асталася і дасюль нейдзе між паперамі маршалка Сойму, але замест яе ў самы дзень падачы праходзіць прапазыцыя безпартыйнага блёку. Найлепшы доказ «опозыцыйнасьці» п. п. пэпээсаў і іх маршалка! Паданы ў Варшаве Статут «Камітэту Галадуючых» п. п Старасты ня хочуць прызнаваць, як гэта робіць п. Баранавіцкі Стараста.

Аднак усе гэтыя меры ня прыводзяць да пажаданых скуткаў.

Сам віленскі ваявода, вярнуўшыся з падарожжа па Віленшчыне, кажа, што «акцыя гэтая (дапамога галадаючым—Рэд.) не абняла яшчэ ў цэласьці існуючых у гэтай галіне патрэбаў, а дзеля гэтага ў цэласьці яшчэ не заспакоены слушныя і запраўдныя патрэбы ўсяе люднасьці, пацярпеўшай ад неўраджаю».

І далей п. ваявода сьцьвярджае, што «у галіне дапамогі насяленьню, пацярпеўшаму ад неўраджаю існуюць яшчэ вялікія патрэбы, так што хуткая грамадзкая дапамога, паміма ўрадавае абавязкава і надалей»

Мы хочам зьвярнуць увагу на другі бок мэдалю. Ніхто ня будзе спрачацца, што найбольш на голадзе цярпяць незабясьпечаныя пласты вёскі. Голад у іх, як нават сьцьвярджае вышэй прыведзеная цытата з «Кур. Варш.» — і раней ня быў навіной. Ды аб гэтым хіба-ж ведае чуць ня кожны селянін ў вёсцы.

У бяднейшай частцы сялянства, а яно ў нас найбольш зьяўляецца такім—свайго хлеба хапае толькі на пэўны час. Зямельная плошча 2/3 ўсіх сялянскіх гаспадарак нашага Краю не перавышае 4 дзесяцін. Сяляне жывуць пераважна бульбай, якой таксама не хапае. Заработкаў на месцы няма, у гарадох—сваё безработьце, цяпер да таго перажываем гаспадарчы крызіс наагул; адплыў у гарады немагчымы. Зямельная рэформа заспакойвае зноў-жа багацейшыя пласты вёскі. Асадніцтва ўбілася клінам у наша сялянства. Тымчасам прырост люднасьці ідзе сваім натуральным тэмпам, гаспадаркі дзеляцца яшчэ далей. Ня можам не сказаць, што палажэньне нашага Краю ў цэлым далёка незавіднае. Ён зьяўляецца «Крэсамі», рынкам збыту тавараў польскай прамысловасьці і крыніцай таннага сырца. «Кур'ер Віленскі» піша ў адносінах да асноўнай прамысловасьці нашага Краю — тартакоў і апрацоўкі дзерава — што чыгуначны тарыф за правоз абробленага дзерава ўложаны так, што выгадней вывазіць у Пазнань неаброблёнае дзерава і абрабляць яго там, чым абраблядь яго на месцы і бачыць у гэтым тарыфе галоўную прычыну застою і ўпадку тартачнай пракысловасьці ў нашым Краі. З упадкам краёвай прамысловасьці зьвязаны і заработак, брак якога так адбіваецца на насяленьню.

Да агульных няшчасьцяў бяднейшай часткі насельніцтва ўсяго Краю прылучаюцца падаткі, поруч з урадовымі—самаўрадовыя, дарожныя і інш. Самаўрады амаль ня могуць праявіць сваей ініцыятывы і мусяць часта асыгнаваць грошы на мэты, якія далёкі ад мясцовых патрэбаў.

Пры такім палажэньні голад і барацьба з ім набывае значэньня агульнае праблемы беларускага сялянства (як і сялянства наагул). Нават ураджайныя гады не затушоўваюць гэтае праблемы. Неўраджай не зьяўляецца адзінай прычынай голаду. Ён толькі абвастрае палажэньне, змушае да яго больш прыглядзіцца, піхае і ўрадовыя і далёка стаячыя ад сялянскіх гушчаў буржуазныя варожыя ім чыньнікі—на галас, на нейкую хоць відавочнасьць дапамогі. Няўвага да голаду — можа сумна для іх кончыцца і таму — галас, шум.

Але мы канстатуем, што голад шырэйшых пластоў сялянства — гэта зьявішча сталае ў нас. Неўраджай — гэта прыпадковы чыньнік, які завастрыў і бяз яго адбываныя працэсы. Брак зямлі — вось галоўная і запраўдная прычына сталага голаду нашае вёскі.

Сялянства ў барацьбе з голадам хіба-ж мала спадзяецца на направу ад распрадзялковых камітэтаў п. Мэйштовіча і біскупа Ялбжыкоўскага. Паўмеры не супакояць галодных Віленшчыны і граза голаду стаіць перад беларускім сялянствам і надалей.

Нават такія меры, якія выстаўляюць беларускія сялянска-работніцкія палітычныя групіроўкі — як звальненьне ад падаткаў галадаючы, зусім беззваротныя субсыдыі грашыма, ежай, насеньнем і інш.—нямогуць яго зьнішчыць, а хіба толькі часова паменшыць палажэньне галадуючых.

У барацьбе з голадам, як у Віленшчыне, гэтак і на ўсім краю беларускае сялянства можа разьлічаць толькі на свае уласныя сілы і на саюз з іншымі працоўнымі.

Пяцігодка у СССР.

Уся буржуазная прэса, не выключаючы і так званай левіцовай, усьцяж крычала і крычыць аб тым, што у Савецкім Саюсе гаспадарка занепадае, пануе голад, насяленьне дастае хлеб толькі па картачках, што агулам там пекла і не далёкі той час, калі Савецкая улада павінна разваліцца.

Аднак факты паказваюць нешта іншае. Ня гледзячы на інтэрвэнцыі, на блёкаду, разрыў зносінаў з СССР — апошні ня толькі не развальваецца, а наадварот, што раз больш украпляецца і будуе народную гаспадарку зусім на іншых падставах.

У сучасны мамэнт нас цікавіця адно—гэта пяцігодка у СССР, інячай пяцігадовы плян гаспадарчага і культурнага разьвіцьця Савецкага Саюзу. намечаны на 5-ым зьезьдзе Саветаў. Плян гэты прадугледжвае магутны ўзрост, як гаспадарчага, так і культурнага жыцьця краю. У параўнаньні з папярэднім пяцігодзьдзем, намечаны плян пяцігодкі, г. зн. ад

128627
Centr. Biblioteka

1928-29 да 1932-33, у некаторых галінах мае перавысіць дасюлешнюю народную гаспадарку у 4-5 разоў. Падамо галаўнейшыя цыфры. Агульная сума капітальных укладаў у пяцігодзьдзе 1923-24 — 1927-28 складала 26,5 мільярдаў рублёў, а ў пядігодзьдзе 1928-29 — 1932-33 г. разьмер капітальных укладаў вызначаны ў суме 64,6 мільярдаў рублёў. За мінулую пяцігодку капітальныя уклады ўпрамысловасьць складалі 4,4 мільярды рублёў, для праектаванага пяцігодзьдзя, яны вызначаны у 16,4 мільярды рублёў. Для сельскае гаспадаркі раней 15 мільярдаў рублёў, цяпер 23,2 мільярды рублёў; для транспарту 2,7 мільярда рублёў — цяпер 10 мільярдаў рублёў і для электрафікацыі— 0,9 мільярдаў рублёў і 3, 1 мільярда рублёў. У выніку гэтых укладаньняў агульная сума асноўных фондаў краіны з 70 мільярдаў рублёў у 27-28 г. вырастае да 120 мільярдаў рублёў у 32-33 годзе г. зн., на 82% у тым ліку асноўныя фонды ўсей прамысловасьці з 9,2 мільярдаў рублёў да 23,1 мільярдаў рублёў; электрафікацыі з 1 мільярда руб. да 5 мільярдаў руб., г. зн. у 5 разоў; чыгуначнага транспарту — з 10 мільярдаў руб. да 17 міл. рубл. і сельскае гаспадаркі з 28, 7 мільярдаў руб. да 38,9 мільярдаў рубл.. Вялізарны аб'ём капітальных укладаньняў пераводзіцца побач з суадказным ростам прадукцыі ўва усеў прамысловасьці: з 18 мільярдаў рубл. у 1927-28 г. да 43,2 мільярда рубл. у 1932-33 годзе, што азначае больш чымся патраеньне даваенных разьмераў прадукцыі; у сельскай гаспадарцы з 16,6 мільярдаў рублёў да 25,8 мільярдаў рублёў, што азначае перавышэньне даваенных разьмераў сельска-гаспадарчае прадукцыі больш чым у 1-1/2 разы.

Работа чыгунак вырастае з 88 мільярдаў тона-кілёмэтраў, да 163 мільярдаў тона-кілямэтраў. Чыстая прадукцыя ўсяе па фізычнаму абёму народнае гаспадаркі — з 24,4 мільярдаў рублёў да 49,7 мільярдаў рублёў. Найвялікшая ўвага зьвернена на індустрыялізацыю краіны. Так, выраб засабаў вытворчасьці павялічваецца ў 3,3 разы. Па электрабудаўніцтву плян прадугледжывае будаўніцтва 42 районных электрацэнтраляў (Дняпроўская гідростанцыя, Сьвірская гідростанцыя, электростанцыя на торпе на М. Вішэры, на падмаскоўскім вугалі ў Вобрыках, Зуеўская — Донбассе і т. д. і г. д.). Гэтае будаўніцтва ў галіне электрафікацыі павялічыць колькасьць вытворванай электроэнэргіі з 5 мільярдаў кілёват-гадзін да 22 мільярдаў кілёват- гадзін у канцы пяцігодзьдзя.

Па чорнай мэталюргіі прадугледжаецца пабудова новых мэталюргічных заводаў (Магнітагорскі, Тэбэльскі, Дняпроўскі, Крывароскі). Будаўніцтва заводаў і рэконструкцыя чынных павінны давесьці прадукцыю чыгунак з 3,5 мільёнаў тон да 10 мільёнаў тон у 1932-33 годзе. Па камяннаму вугальлю праектуецца магутнае будаўніцтва капальняў, пры чым здабыча каменнага вугалю з 35 мільёнаў у 1927-28 годзе павінна быць давездзена да 75 мільёнаў тон у 1932-33 годзе.

Рэконструкцыя і будаўніцтва новых заводаў у галіне машынабудаўніцтва даюць магчымасьць намеціць узрастаньне валавой прадукцыі машынабудаўнічай прамысловасьці ў 3 1-2 разы, а прадукцыя сельска-гаспадарчага машынабудаўніцтва у 4 разы. Па хімічнай прамысловасьці намячаецца пабудова хімічных камбінатаў, пры чым выраб хімічных угнаеньняў давадзіцца у 1932-33 годзе да 8 з лішкам мільёнаў тон супроць 175 тысяч тон у 1927-28 годзе.

Прыбыткі усяго земляробскага насяленьня ўзрастаюць у канцы пяцігодзьдзя на 67%. Прыбыткі гэтыя — рэзультат тэхнічнага і культурнага разьвіцьця гаспадаркі.

У галіне культурнай пяцігодка прадугледжвае таксама гігантскія дасягненьні. Яна ставіць перад працоўнымі Савецкага Саюзу вялікія задачы — зьнішчэньне культурнае адсталасьці і выпярэджаньне ў гэтай галіне перадавых капіталістычных дзяржаваў. Дзеля гэтага плянуецца пабудова новых сярэдніх і вышэйшых школаў, даваньне магчымасьці навукі ўсяму бедняцкаму элемэнту, зьнішчэньне няпісьменнасьці і т. д. і т. д.

У кароткай стацьці немагчыма падаць большы прагляд пяцігодняга пляну, але і падaныя факты ўжо сьведчаць як аб зданьлівым упадку гаспадаркі ў СССР, гэтак і аб тых задачах, якія ставяць перад сабою будаўнічыя Савецкага Саюзу.

Клетцэль

Гандi або Ленiн?

(Перакляд з „Berliner Tageblatt'у“.)

У вапошні час Азія прыкоўвае да сябе найбольшую ўвагу сьвету. Тут адбываюцца рухі эпохальнага значэньня. Паасобныя вялічэзныя краіны з аграмадным лікам насельніцтва на нашых вачох перажываюць пераход ад фэодальных спосабаў гаспадаркі да навейшых капіталістычных. Гэта параджае зрухі і у грамадзянстве. Маладая нацыянальная буржуазія гэтых краін, жадаючы большае свабоды для свайго разьвіцьця, уступае у барацьбу з наплывовым, пераважна эўрапэйскім капіталам і выстаўляе гэтую сваю барацьбу, як барацьбу за вызваленьне цэлай сваей нацыі з пад ярма чужынцаў (нешта падобнае, як у нас робяць нашы мяшчанскія групкі). Выразьнікам гэтага у Індыі якраз зьяўляецца Ганді — павадыр г. зв. „незалежнага індыйскага нацыянальнага руху“.

Але, усюды, поруч з канкурэнцыяй між сабой паасобных нацыянальных буржуазных корпарацыяў — ідзе барацьба работнікаў і сялян проці, як чужой, гэтай і сваёй буржуазіі. Паколькі гэтая апошняя барацьба мае свае карэньні ў самым жыцьцёвым палажэньні работнікаў і сялян, якія мусяць ваяваць проста за кавалак хлеба— яна набывае характару барацьбы рэвалюцыйнай, вострай, перад якой часта спыняюцца спрэчкі буржуазіі між сабой. Абодва гэтыя працэсы якраз і адбываюцца цяпер у Індыі.

У польскай буржуазнай прэсе мы ня бачым грунтоўнага асьвятленьня гэтых працэсаў, затое поўны імі буржуазныя газэты калёніяльных дзяржаў, якія беспасярэдна зацікаўлены імі. Часта артыкулы гэтых газэтаў не пазбаўлены пэўнай аб'ектыўнасьці. Адзін з такіх артыкулаў падаем ніжэй з нямецкае буржуазнае прэсы.

„Эўрапэйская грамадзкасьць сачыць за падзеямі ў Індыі з пэўнай зацікаўленасьцю паколькі яны тычацца барацьбы за Сворай, г. зн, за палітычную незалежнасьць. Напроці таго, зусім упускаецца з пад увагі факт, што побач з чыста палітычным рухам у астатнія гады тут мелі месца сільныя гаспадарча-палітычныя супярэчнасьці, і што побач з нацыянальнай барацьбой за палітычнае вызваленьне выступіла зусім выразна і клясавая барацьба. Сёньня ў Індыі змагаюцца ня толькі пад сьцягам Ганді, але і пад сьцягам Леніна.

Вонкава штрайк адбываецца ў звычайнай форме канфлікту між работнікамі і прамыслоўцамі: у 1927 г. у Індыі было 129 штрайкаў, у якіх прымала удзел разам каля 132 тысяч работнікаў; агульная страта рабочых дзён раўнялася больш 2 мільёнаў. У 1928 г. ня поўна апублікаваныя лічбы значна перавышаюць цыфры папярэдняга году. У 1928 годзе вяліся цяжкія эканамічныя баі у цэлым радзе прамысловасьцяў. Жалезныя промыслы „Тата“, індыйскі Крупп, стаялі цэлымі месяцамі. Дзьве найвялікшыя чыгунковыя кампаніі страйкавалі цэлымі тыднямі. Апрача таго, здарыўся генэральны штрайк у баваўнянай прамысловасьці, у якім прыняло ўдзел аж 150 тысяч чалавек. І сёньня амаль ня паўгода пазьней у гэтай-жа прамысловасьці зноў штрайк, які праўда, прыняў разьмер генеральнага, але ня вельмі далёка адстаў ад яго. Таму, хто параўнывае гатыя цыфры з лікам жыхарства Індыі, яны могуць паказацца нязначнымі. Але, калі мы параўняем гэту вялічыню з вялічынёй маладой прамысловасьці Індыі, дык мы ня можам не заўважыць іх значэньня.

Палітычнае значэньне гэтых штрайкаў ляжыць ані ў повадзе іх ачі ў іх прабегу. Проста, канстатуючы факты, трэба сказаць, што заработная плата ў Індыі нават па паглядах фабрыкантаў вельмі нізкая і ня можа задаволіць самых нават найскрамнейшых вымогаў індыйскага работніка, і што, з другога боку, асабліва баваўнянапрадзельная прамысловасьць церпіць ад малой конкурэнцыйнай здольнасьці, часткова з вельмі устарэлым абарудаваньнем працуе і часта робіць спробы „рацыяналізацыі“, якую маніцца праводзіць у большай частцы на кошт работніка. Шматлікія малыя штрайкі работнікі прайгралі; напроці таго, у „Тата“ — штрайку, у генэральным штрайку баваўнянай прамысловасьці работнікі, што найлепш, атрымалі вельмі значныя дасягненьні. Зараз, калі гэта пішацца, рэзультатаў гэтага штрайку прадбачыць яшчэ нельга.

Між тым, як раз гэты штрайк паказвае, што паўстане новы рух, які ня толькі гаспадарчыя, але і палітычныя праблемы Індыі разглядае з новага, дагэтуль яшчэ не рэпрэзэнтаванага пункту гледжаньня. У Індыі знали дагэтуль толькі адну дактрыну: „Усе няшчасьці — ад чужацкага прыгону, нічога запраўды рашаючага ня можа стацца, пакуль ён не зламаны. Уся нацыянальная энэргія павінна служыць выключна „барацьбе за Сворай“, усе іншыя пытаньні трэба адлажыць аж да часу, калі гэтая будзе мэта дасягнута“. На гэтым згаджаюцца абодва крылы Кангрэсу (індыйскі парлямэнт), як ні розьняцца іх погляды на спосабы і тэмп барацьбы. Бастуючыя работнікі Бамбэю знаходзяцца пад кіраўніцтвам і уплывам палітычнай групы, якая прышчапляе ім ідэю: „Барацьба за вашае вызваленьне ня можа быць чыста палітычнай. Вашыя інтарэсы ня могуць быць палітычна прызнаны людзьмі, якія гаспадарча зьяўляюцца вашымі ворагамі. Тыя-ж самыя фабрыканты, якія падтрымліваюць барацьбу за „Свораў“, ня даюць вам пражытачнага мінімуму. Няма ніякага сэнсу змагацца поплеч з імі за свабоду, якая вась з-пад панаваньня чужынцаў, аддасьць у прыгон, да вызваленай клясы капіталістаў Індыі. Вашая барацьба ня можа быць мяшчанскай барацьбой за свабоду, вы павінны весьці пралетарскую клясавую барацьбу.“

Тое, што кіруючы сучасным штрайкам радыкальны профсаюз „Гірні Камгар“ (тэкстыльны работнік) знаходзіцца пад камуністычным кіраўніцтвам, не падлягае ніякаму сумляваньню. Ён сам сябе ахвотна называе „Прафсаюзам Чырвонага Сьцягу“. Само сабой зразумела, што істнуе вялікая розьніца паміж палітычнай школай і сьвядомасьцю — гэтых, у большасьці сваей маладых, інтэлігэнтных энэр-

С. КРОТ.

Буйнае абшарніцтва і зямельная рэформа.

У ваблічча цяжкога гаспадарчага крызысу ў Польшчы, які праявіўся ў застоі цэлага раду галінаў прамысловасьці (тэктстыльнай, будаўлянай, шклянай, металюргічнай і г. д.), у гандлі (дэфіцытны гандлёвы білянс), у ваблічча ўсё больш завострываных зямельных адносін) распластаваньне вёскі, дзе з аднаго боку стаяць — сялянская беднота: беззямельныя, малазямельныя, батракі, ніжэйшыя пласты серадняков, а з другога боку—рэшта, жывучая з працы чужых рук) буржуазія ўсё больш пачынае пераглядаць сваю датыхчасовую палітыку ў адносінах да зямельнага пытаньня.

На гвалт шукаецца выхад.

Нядаўна вышлі ў сьвет „Materjały do Kodeksu Agrarnego“ выдавецтва Міністэрства Зямельных Рэформаў, пры каторым прыложаны рэфэрат прафэсара Яворскага—аўтара леташняга аграрнага кадэксу, ставячы тры тэзы, ад прыняцьця каторых узалежнівае аддачу свайго праекту пад дыскусыю Камісіі Упарадкаваньня Зямельнага Заканадаўства. Як можна судзіць, гэты праект і „матэр'ялы“ маюць на мэце падтрымаць, разьвіць істнуючую цяпер зямельную рэформу.

Поруч з гэтым ужо пэўны час буйнае абшарніцтва распачала ў сваей прэсе проста атаку на гэтую рэформу, абрушываючыся усей сілаю на праекты г. зв. польскай соймавай лявіцы ці прасьцей угоды, як ППС, Вызваленьне, Сялянская партыя і т. д., называючы гэтыя праекты „bolszewizującymi“(Słowo“ Nr 143 „Reforma Reformy Rolnej“) Успомненая атака вядзецца ўжо даўно і скіроўваецца больш менш да аднаго:

„Зьнясьці... уселякія правілы (przepisy) з сьнежня 1925 г. нарушаючы землі „у стане сталым“ („Слово“—там-жа)

г. е. адкінуць у запраўднасьці амаль усю рэформу.

Для характэрыстыкі разважаньняў буйных абшарнікаў возьмем за аснову „Dzień. Polski“, які зьмясьціў 18 чэрвеня г.г. артыкул пад загалоўкам: „Датыхчасовыя вынікі зямельнай рэформы“, дзе маем даволі трафнае падсумаваньне гаспадарчай палітыкі, абаснаванае на фактах і лічбах.

Аўтар падыходзіць з двух пунктаў да вынікаў зямельнае рэформы: 1) які ёю зроблены запраўдны ўплыў на зямельны лад у Польшчы і 2) у якой меры адказвае яна надзеям, разбуджаным агітатарамі ў масах беззямельнай і малазямельнай сялянскай людн асьці“.

Аўтар начынае з таго, што:

„сярод іх (сялянскіх мас — С. К.) напэўна аграмадная большасьць здавала сабе справу, што ў сучаснай Польшчы ніякая перабудова зямельнага ладу (трэба думаць — правядзеньне цяперашніх зямельных рэформ—С. К.) ня зможа заспакоіць усіх жадвньняў „непоўназямельных“ мас, прамаўчалі аднак аб гэтым для мэтаў палітычнай тактыкі, пароджанай з дэмагогіі“.

Пад „прамаўчаўшымі для мэтаў палітычнай тактыкі, пароджанай з дэмагогіі“ „Dzień Polski“ відаць, хоча разумець якраз успом. сацыял-угоду, якая як знаем любіць аб найважнейшым прамаўчаць. Ня мыляецца ў гэтым. Зусім аднак ня будзе слушна тое, што сярод гэтых „прамаўчаўшых“ была „аграмадная большасьць“.

Хіба ні для каго не зьяўляецца таямніцай, што гэтая „аграмадная большасьць“, — г. ё. само сялянства — гаворыць, не маўчыць і вядзе запраўдную барацьбу за зямлю.

Далей аўтар кажа аб мэтах аграрнага (зямельнага) закону. Яны такія: „рэгуляцыя адносін ўладаньняў на падстаде status quo (падзел супольстваў (spólnot), зьнясеньня служэбнасьці сэрвітутаў, ліквідаваньне даўгалетніх арэнд), камасацыя грунтаў і ўканцы правядзеньне парцэляцыі.

Аўтар канстантуе, што:

„Лік гаспадарак, для каторых урэгулявана сэрвітуты выносіць да дня 31.XII. 1928 г. разам 99.875, атрымалі яны больш 200.000 ha (гэктараў). Падзел сэрвітутаў і замена грунтаў ахапіла разам 23 з паловай тысячы ha“.

У галіне-ж камасацыі:

„Скамасаваны абшар дасягнуў амаль 954 з паловай тысячы ha, пры гэтым тэмп камасаваньня дайшоў у сягоньняшнім годзе да 350.000 ha“.

Далей такое выліченьне:

„Калі да камасацыі ў цэлай дзяржаве маем каля 10 міл. ha то выканалі ўжо дзесятую частку гэтай працы, а пры сьцьверджанай ужо энэргіі ўрадаў і з належным павялічэньнем скарбовай помачы цэласьць працы можа быць скончана ў працягу некалькі год,

гічных павадыроў і здольнасьцю разуменьня іх чыста бязграматных прыхільнікаў. (Хаця-ж, дадае ад сябе карэспандэнт буржуазнай газэты, трэба вельмі асьцярагацца гэткай памылкі, як пагляд, што нехта, ня ўмеючы чытаць і пісаць, абавязкава павінен быць нясьведамым. Рэд.). Бастуючы не зьяўляецца камуністым у партыйна-тэхнічным сэнсе, яны ад гэтага так далёкі, што профсаюз у сваёй прапагандзе мусіць нават надаваць крыху рэлігійнай ахварбоўкі. Аднак у ім дрэмле бяспрэчна сільная равалюцыйная энэргія і гэтая прынамся тымчасова, знаходзіцца у распараджэньні камуністычных павадыроў, у той час, калі нацыянальны рух і яго праваднікі, умяркаваныя павадыры профсаюзаў, поўнасьцю ізаляваны.

Гэта — характэрна, калі яшчэ у генэральным штрайку прошлага году быў „Аб'яднаны Забастовачны Камітэт", з радыкалаў і умяркаваных, дык гэтым разам „старыя" прафсаюзы трымаюцца зусім пасыўна, як быццам яны наагул ня істнуюць. Пры гэтым трэбаваньні, за якія якраз ідзе барацьба—прыняцьце выкінутых работнікаў і прызнаньне пэўнага роду Работніцкае Рады ў фабрыцы—даказалі, што гэты упорны і цяжкі бой вядзецца ў першую чаргу за чыста палітычныя мэты і ў ніякім выпадку не зьяўляецца справай аднаго толькі жывата.

Рашаючым у гэтым руху зьяўкяецца не яго дзеючая сіла, але скрытая. Урад, здаецца, гэта зразумеў і адпаведна дзеець. З усіх мерапрыемстваў ураду супроць камуністычнай небясьпекі, на якую тут спаглядаюць з вялікім страхам, напамінаючым часамі страх перад зданьнямі, — найбольш мэтазгодным і пасьлядоўным было тое, што пад закідам здрады стану; ён арыштаваў цэлы рад павадыроў „Гарні Камлар", у першую чаргу старога рэвалюцыянэра Дангу, які нядаўна выйшаў з трумы. Дагэтуль яшчэ ня ведама, у чым зьмяшчаецца гэтая здрада стану, але бясспрэчна арыштаваныя у сьледчым арыштце менш небясьпечныя, чым у забастовачным камітэце. Урад ясна і выразна прадстаўляе сабе, што клясавая баявая профсаюзная арганізацыя ў Бамбэю можа яму стацца больш небясьпечнай, як усе бамбісты і пісакі пагроз з легендарнай „Індускай Рэспубліканскай Арміі".

Наадварот, дагэтуль ня відаць тога, каб нацыянальны рух і Кангрэс зразумелі небясьпеку, якая ім з гэтага боку пагражае. Яны дагэтуль трымаліся зусім пасыўна. Я ня меў яшчэ магчымасьці гутарыць з павадырамі сварайскага руху, але з гутарак прыхільнікаў іх выводжу, што тымчасова гэты рух поўнасьцю спаралізаваны супярэчнасьцямі між умеркаваным і радыкальным крылом, г. зн. між староньнікамі шырокага самаўраду (Статут Домініі) і поўнай незалежнасьці. Тайныя сымпатыі да бастуючых бяссумліўна маюцца ў радыкалаў і асабліва ў моладзі. Але яны бачаць там толькі рэвалюцыйную сілу, якая робіць англічанам труднасьці, і зусім тымчасам упускаюць з пад увагі розьніцу прынцыпу.

І ў гэтым найвялікшая небясьпека для Своцая: што сіла прыцяганьня камуністычных ідэяў павялічываецца якраз на найбольш інтэлігентныя і энэргічныя колы нацыянальнай Індыі. На гэта складаюцца дзьве перадумовы — камунізм, ня меней варожы Англіі, чымся Сворай і надзвычай цяжкае матэр'яльнае палажэньне інтэлігентнай індускай моладзі.

Усе гэтыя рэчы знаходзяцца яшчэ у пачатках; яшчэ нічога ня вырашана, або хаця-ж бы толькі прыняла акрэсьленыя формы. Індыя жыве палітычна ў кволым сьвеце Гандзі. Але цень, які становіць кантраст, пачынае прыймаць вострыя контуры Леніна."

Што чутно у Польшы.

Пэпэсы трацяць уплыў.

Дня 16-га г. м. у Польшчы ў цэлым шэрагу гарадоў адбыліся выбары ў Мястовыя Рады, а таксама ў Касы Хворых, якія прынясьлі з сабою поўную паражку ППС-аў і магутны узрост уплываў ППС-лявіцы.

Так у Любліне, ня гледзячы на тое, што сьпісак ППС-лявіцы, ці, як іх называе „Работнік", камуністаў, быў уневажнены, сьвядомыя работнікі дэманстрацыйна пачалі аддаваць свае галасы на ўневажнены сьпісак. У выніку выбараў Пэпэсы, ня гледзячы на шалёную агітацыю атрымалі — 3224 галасы, а ППСлявіца — 6933 гал.

У гарадку Мазавецкім, як падае „Gazeta Warszawska" „ППС атрымала 1 мандат, а камуністы — 3 мандаты, адкуль вялізарны упадак сацыялістычных галасоў і ўзрост камуністычных сілаў".

У Пабіяніцах у выніку выбараў у Касы Хворых ППС-ы атрымалі 3 мандаты, а камуністы — 14 мандатаў.

З гэтых некалькіх радкоў відаць ясна, што Пэпэсы з кожным днём усё больш і больш трацяць ўплыў сярод работніцкіх гушчаў. Аднак пэпэсаўскі „Работнік", пішучы аб выбарах у Любліне, хоча паказаць, што ён ня траціць „гонару" і аднача́сна прызнаецца, што „партыя наша (ППС-рэд.) пацярпела паражку".

„Тэрор уладаў у адносінах да нашых таварышоў (да пэпэсаў?!) у злучэньні з дэструкцыйнаю і дэмаралізуючай работаю ББ і ББС—зрабіў сваё".

Далей аднак цішацца, што пры партыі асталася „верная гвардыя", якая не здрадзіць (nie zawiedzie) у ніякіх варунках.

Гэтаму дык і мы ня дзівімся. Пры партыі астанецца „верная гвардыя" (чытай „bojówki"), але працоўныя гушчы ў працэсе ўсьведамленьня вам ня ўтрымаць пры сабе.

Ипадзеі у Паб'яніцах.

19-га чэрвеня г. г. у Паб'яніцах на фабрыцы Эндэр і Крушэ выбухла забастоўка работнікаў. Дырэкцыя фабрыкі не ўзяла пад увагу жаданьняў работнікаў і ў сувязі з гэтым апошнія пачалі маніфэставаць, выходзячы на вуліцу. „Głos Prawdy" падае, што „акцыяй кіравалі камуністы". Пэпэсаўскі „Работнік" так апісвае гэтыя падзеі:

„А гадзіне 4.30 па паўдні частка бастуючых выйшла з фабрыкі на вуліцу і накіравалася пад гмах, дзе мясьцілася галоўная кантора фабрыкі. Перад канторою стаяла пешая паліцыя, якая з насаджанымі на руж'я штыкамі, загарадзіла дарогу бастуючым. У адказ грамада пачала кідаць у паліцыю пустымі бутэлькамі. Тады пешая паліцыя адступіла, аднак зьявілася конная, якая прыбыла з Лодзі і распачала атаку (szarżę) на работнікаў.

Паводлуг дадзеных — раненых 6 паліцыянтаў, 4 коняй пакалечылася аб калючы дрот.

Раненых работніку сем. У цэлым горадзе запанавала вялікае ўзбурэньне".

..."У ночы з панядзелку на аўторак арыштавана 13 работнікаў". Бастуючыя дамагаюцца прыняцьця у фабрыку, ня слушна звольненага работніка.

Бастуе каля 4000.

Пасол Бітнэр у Ленінградзе.

У Ленінград прыехаў Гэнрых Бітнэр, камуністычны пасол Польскага Сойму. Бітнэр прыехаў з Нямеччыны, куды згодна газэтных вестак, прыбыў на антыфашыстаўскі кангрэс яшчэ у сакавіку месяцы г. г..

У Нямеччыну прыехаў з Чэх, куды легальна па пашпарту езьдзіў на хаўтуры пасла Скрыпы. Неяк якраз падчас антыфашыстаўскага кангрэсу ў Бэрліне—ён быў выданы Соймам суду і, як відно, пасьля гэтага назад у Польшчу не паехаў.

Весткі у тры радкі.

— **Турма** ў Беластоку павялічыне займае шостае месца у Польшчы і можа памясціць 640 вязьняў.

— **У лесе** каля Лодзі паліцыя выкрыла зборку камуністаў. Калі яны пачалі ўцякаць—паліцыя страляла аке нікога ня раніла. Злоўлена 30 чалавек.

—**У Беластоку** курчыцца гандаль 200 прадпрыемстваў у месце а 120 у павеце ня выкупіла прамысловых пасьведчаняў.

— Камуністы закідалі яйцамі правадыроў II-га „жоўтага" Інтэрнацыяналу, якія выступалі ў Варшаве на пэпэсаўскай акадэміі.

— **У Загрэбе** (Югаславія) арыштавала двух камуністаў: літэрата і публіцыста. Судзіць іх будзе Трыбуна Стану.

— **У Кракаве** 19.VI.29 г. таксама арыштавана двух камуністаў: высланьніка ЦККСМ і студэнтку варшаўскага унівэрсытэту.

— **У Львове** 21.VI.29 г. згарэла 12 вагонаў нафты. Страты дасягаюць да 300.000 зл.

— **Жаніцьбаў** на 1928 г. ў Польшчы было 294, 788, радзілася —983,720, памерла 504, 569. У параўнаньні з 1927 г. прыбыло 51.785 асоб.

— **Акружны** ваенны камітэт у Гомелі (БССР) пастанавіў скасаваць нядзелю як дзень адпачынку, зрабіць днём адпачынку сераду.

— **Мопр** БССР асыгнаваў на карысьць ахвяраў у дзень 1-га мая ў Бэрліне 4000 рублёў.

— **Вольнае** места Гданск прыступіў да Савецкага, дадатковага да пакту Кэльлёга, пратаколу.

— У **Бэльгіі** здарылася страшная чыгункавая катастрофа, дзе наехалі адзін на аднаго два **работніцкія** цягнікі. Дагэтуль дасталі 10 забітых, 15 раненых.

— **Троцкаму** відаць ужо вельмі надаела у Турцыі, калі ён просіцца ў кожнай дзяржавы, каб яго прыняла. Прасіў і Англіі, але тая адказала, што можа яшчэ раз папрасіць праз 3 месяцы, а тады пабачыць: пусьціць, ці не.

— **У цяперашні** час у Польшчы 115.000 безработных.

— **Выэміґравала** з Польшчы у г. г. усяго 46.942 чал., з гэтага да эўрапэйскіх краёў — 32.712, да заморскіх—14.238. Вярнулася—5446

што было б бліскучым рэзультатам. На ўвагу заслугоўвае той факт выдатнага прыросту камасацыйных прац на ўсходніх крэсах (значыцца і ў нашым краі. Увага! несьвядомыя чытачы „Белар. Крыніцы"—С. К., якія праз гэта падносяць гаспадарчую спраўнасьць і ўспакаеньне грамадзкіх адносін".

Далей гутарка ідзе аб парцэляцыі:

„... дала яна да 31.XII. 1928 г. адносна прыватных грунтаў (разам з асадніцтвам) 993.257 ha, адносна-ж урадавых грунтаў каля 500.000 ha так, што паводле статыстыкі Міністэрства Зямельных Рэформ і ў межах прадпісаньняў аграрнага закону засталася да парцэляцыі з прыватных грунтаў каля 1.670.000 ha, з урадавых каля 110.000 ha".

Вось адказ аўтара на першы мамэнт пастаноўкі пытаньня.

Цяпер возьмем адваротны бок мэдалю:

„Што да другога з мамэнтаў" (у якой мэры адпавядае яна (зямельная рэформа) надзеям, разбуджаным агітатарамі і г. д. —С.К. (распараджаюся ў гэты моман датамі да канца 1926 г. Яны паказваюць, што з цэлага парцэляцыйнага абшару пайшло на дапаўненьне малазямельных гаспадарак 33,9%, аднак дзеля таго, што ў наступных справаздаўчых гадох працэнт гэты ўзрастае возьмем 40% Значыць, тое, што малазямельныя атрымалі праз парцэляцыю дагэтуль каля 333.000 га, могуць спадзявацца (так, спадзявецца...—С. К.) яшчэ каля 660000 га. Калі на аднаго малазямельнага набыўца выпадала ўзяўшы сярэдня за прошлыя гады 2,4 га (прыдзел гэты што раз меншы) дык да гэтага часу парцэляцыя „упоўназямеліла" 125.000 малазямельных гаспадарак і зможа яшчэ „упоўназямеліць" 275.000 такіх гаспадарак. Малазямельных (ніжэй 5 га) было ў 1921 годзе каля 2 мільёнаў, а значыцца скарыстала з парцэляцыі 6,8 проц. агульнай колькасьці такіх сялян, скарыстае яшчэ каля 13,8 проц. — разам 20,6 проц. Нічога дзіўнага, што закон аб зямельнай рэформе не заспакоіў надзеі малазямельных гушчаў і што ня прынясе ім наагул ніякай палёгкі, перадусім, калі прымем пад увагу, што да часу зрасходаваньня запасу зямлі г. зн. да году больш менш 1936 малазямельных сем'яў прыбудзе прынамся каля 200.000 г. зн. палова той колькасьці, якая здабудзецца на зямлю пры парцэляцыі. Тады процант вылічаны вышэй спадзе да 10, а, значыцца, 90 проц. малазямельных ня знойдзе ўжо прыдзелу."

Усе гэтыя цыфры і факты аўтар буйна-абшарніцкага органу падае дзеля таго, каб даказаць, што сучасная зямельная рэформа не прывядзе да пажаданых вынікаў да „upełnorolnienia" ці да заспакаеня малазямельных і што у 1936 годзе зноў стане востра пытаньне новага зямельнага голаду. Выходзіць, па вылічэньні „Dnia Polskiego", што **сучасная зямельная рэформа будзе „збаўчай" ад гэтага году толькі на 7 гадоў.**

Аргумэнты і вывады зусім слушныя, хоць аўтар, можа нават і дзеля гэтага прыпісвае іх дэмагагічным агітатарам.

Аднак ён зусім ня хоча бачыць, што сучасная зямельная рэформа, з усімі мэтамі яе, аб якіх ён кажа ў пачатку стацьці ў самай сутнасьці сваей не вядзе да заспакаеньня малазямельных, а наадварот, кожная з іх вядзе да чагосьці іншага.

Будзем аб'ектыўнымі. Возьмем хаця-б ліквідацыю сэрвітутаў. Аддзяляецца для вёскі пэўная частка зямлі, ня будзем казаць ужо як аддзеляецца і якой зямлі. Да ліквідацыі сэрвітуту карысталіся з яго усе: і заможныя і малазямельныя. Пасьля ліквідацыі зямля дзеліцца прапарцыянальна да валаданьняў кожнага селяніна—багаты дастае больш і запраўды узмоцніць сваю гаспадарку, а малазямельны, амаль што свае гаспадаркі не павялічыць, не гаворым ужо аб беззямельных.

Нешта падобнае бачым і пры камасацыі (сцаленьне, згуртаваньне раскіданых кавалкаў). Да камасацыі малазямельныя маюць правы карыстацца агульным выганам, як бачылі гэта пры сэрвітутах. Пасьля камасацыі малазямельны ня будзе мець гэтае магчымасьці. Праўда. што пры камасацыі ў некаторых выпадках дарэзваецца зямлі але... горшае. І пытаньне, які кавалак зямлі будзе лепшы: ці менш і лепшага гатунку, ці больш—горшага. Аб гэтым можа нешта сказаць кожны сялянін.

Парцэляцыя ніколі ня зьнішчыць зямельнага голаду, бо з парцэляцыі зямлю трэба выкупліваць, што, ясна, ня можа зрабіць ані беззямельны ці малазямельны, а з яе карыстаецца толькі куркі ці то свой ці „асаджаны."

Вельмі цікава, прыпомнім тут, для характэрыстыкі Беларускай Хадэцыі, якая ў сваёй праграме паставіла: „зямля бяз выкупу", за што як помнім арцыбіскуп Ялбжыкоўскі так загвеваўся цяпер орган гэтае хадэцыі, зусім відаць не падазраваючы супярэчнасьці з праграмаю свае партыі аб камасацыі піша так:

„Камасацыя грунтаў на Беларусі праве-

чалавек, з эўрапэйскіх краёў—4505 заморскіх —941.

— У **Мароку** паўстаньні відаць пашыраюцца, калі была зроблена мабілізацыя гішпанскіх войск і адабрана водпускі ў вайсковых чынаў.

— У **Калькуце** (Індыя)—вялікая паводка. Вада нясе целы забітых і рухомую маемасьць. Аграмадныя палі залітыя вадою і выглядаюць, як мора.

— У **абводзе** Румэльсбурга (Нямеччына) гарыць 6000 маргоў лесу.

— У **Варшаве** лічба безработных выносіць 10.500

— **Забастоўка** гарбароў у Кракаве трывае ўжо 4-ты тыдзень.

— **500 работнікаў** у Заверці ізноў выкінута на брук з прычыны браку працы („Работнік").

— У **Раўшчыне** забастоўка прадаўжаецца, ня гледзячы на тое, што абшарнік князь Сапега стараецца ўсімі сіламі зламаць яе, прыводзячы страйкаломаў.

Аднак гэта ня ўдаецца.

Работнікі трымаюцца салідарна.

— **У вёсцы Радкаві** сельска-гаспадарчыя работнікі палякі і украінцы забаставалі дамагаючыся падвышкі платы. Абшарнік стараецца зламаць забастоўку пры помачы. страйбрэхэраў.

На гэтых днях адбылася у Львове канфэрэнцыя профсаюзаў. Сабраныя прадстаўнікі гарадзкога пралетарыяту пасьля прыняцьця рэзалюцыі, перасылаюць бастуючым сялянам сваё братэрскае прывітаньне і заклікаюць іх вытрымаць у барацьбе да перамогі. Адначасна арганізаваны „Камітэт помачы бастуючым сельска-гаспадарчым работнікам."

— **Амэрыканскае** Міністэрства Вайны загадала збудаваць 162 вайсковыя самалёты, коштам 5 мільёнаў даляраў. Пакт Кэльлёга дзеіць.

— **Дэфіцыт** румынскага гандлёвага білянсу за 4 месяцы гэтага году выносіць 2,9 мільярды лей.

— **Масавыя забастоўкі ў вёсках Украіны.** 5 га чэрвеня г. г. у вёсках: Бэрлін, Канюшкаў. Бардулякі, Сідзнеўка і Руда-Брыдзкая выбухла забастоўка работнікаў. Працуючыя дамагаюцца для мужчын 3.50 зл. платы, для кабет—2.50 зл., а для дзяцей—2.00 зл. у дзень, 8 мі гадзіннага дня працы і штосуботнай выплаты.

— **Забастоўка цагельных работнікаў кругом Пярамышля трывае ўжо шэсьць тыдняў.** Там работнікі з сямёх цагельняў салідарна змагаюцца за свае правы, дамагаючыся 45 проц. падвышкі заработнае платы.

Выступае 220 работнікаў.

— **Забастоўка мэталёўцаў у Бельску.** У некалькіх мэталёвых фабрыках у Бельску пакінула працу каля 800 работнікаў, дамагаючыся падвышкі заработнае платы.

— **3000 работнікам з Гуты „Сілезія" ў Катовіцах пагражае звальненьне з працы.** У сувязі з цяжкай сытуацыяй на гуце „Сілезія" ў Катовіцах пагражае звальненьне з працы 3000 работнікаў.

Мясцовая хроніка.

Суд над Хв. Ільяшэвічам.

Адзін з вядомых маладых беларускіх паэтаў Хв. Ільяшэвіч—матурыст В. Б. Гімназіі, нядаўна разам з іншымі адзінаццацю засядалі на лаве абвінавачаных у прыналежнасьці да камсамолу Зах. Беларусі.

Па разглядзе справы Віленскі Акружны Суд прыгаварыў Хв. Ільяшэвіча і некалькіх іншых на 4 г. вастрогу з пазбаўленьнем правоў.

З прычыны малалецьця Ільяшэвічу зьменшана кара з 4 гад. на 2. Заставалася сядзець каля 2-х месяцаў.

Выпушчаны пад каўцыю 200 зл. Чуецца слаба на здароўі.

Прысуд у справе 69.

21 г. чэрвеня, па дванаццаці днёх вялікага камуністычнага працэсу ў Горадзенскім Акружным Судзе над Районным Камітэтам К.П.З.Б. у Косаве, як падае прэса, адчытаны прысуд, на падставе якога Мікалай Пераваloўскі засуджаны на 15 гадоў цяжкага вастрогу, Пётра Уласавіч на 12 гадоў цяжкага вастрогу і Аляксандар Сьвяргун на 10 гадоў цяжкага вастрогу.

2 абвінавачаных атрымалі па 8 гадоў цяжкага вастрогу, 7-ёх па 6 гадоў, 9-ёх па 5 гадоў, 23-х па 4 гады, 10 ёх на ніжэйшыя кары г. зн. ад 4 да 1 году вастрогу. 16 абвінавачаных звольнена.

Горадзенскі „Дзеннік Крэсовы" падае, што, пад канец адчытаньня прысуду з вуснаў некалькі правадыроў пачуліся дэманстратыўныя антыдзяржаўныя лёзунгі (okrzyki). Паўстала агульнае замяшаньне. Паліцыя зараз-жа вывела дэманстрантаў з залі і абнавіла спакой. Апошнія словы прысуду пацалі паміж апусьцеўшых (rozrzedzonych) лаваў абвінавачаных.

Падчас перавядзеньня засуджаных у вастрог з вастрожнай карэткі чутны былі таксама дэманстрацыйныя антыдзяржаўныя лёзунгі.

Цікавая рэвізія.

Горадня 30.V. 29 г. Учора г. зн. 29 траўня у тутэйшай беларускай кнігарні была зроблена рэвізія і не якая-небудзь, а генэральная: бо-ж рабілі яе 2 подпракуроры, 1 следовацель, падкамісар экспозытуры сьледчай, 2 сышчыкі і адзін паліцыянт. Цягнулася рэвізія ад 9 г. ран. да 12 ½ гадз. дня, ў выніку ўзялі некалькі кніжак Менскага выданьня з бібліятэкі і каталёгі, а таксама кніжку абонемэнтаў бібліятэкі.

А гадзіне 1-ай дня ўжо зачалася рэвізыя ў Управе Т.Б.Ш. дзе нічога не знайшлі цікавага, а значыцца і не ўзялі.

Пры дзвярох Управы стаяў пастарунак ад 7 г. раніцы.

Вось, якая велькая хмара і які маленькі дожджык. **Свой.**

Забарона Акружнага Зьезду Т-ва Белар. Школы ў Баранавічах.

23 г. чэрвеня ў Баранавічах меўся адбыцца Акруж. Зьезд Т.Б.Ш. Аднак Баранавіцкі Староста не даў дазволу на адбыцьцё памянёнага зьезду, матывуючы гэты крок тым, што „ў парадку дня, маючага адбыцца сходу дэлегатаў Т. Б. Ш., зьмешчана справа адчытаньня пратаколу з нелегальнага зьезду Т-ва Бел. Школы, які адбыўся 19 траўня г.г. у Вільні", як падае афіцыяльнае паведамленьне Старасты.

Рэвізія ў Сьвіслацкай Акружнай Управе Т-ва Б. Школы.

18 чэрвеня с. г. заступнікам Ваўкавыскага Старасты, пры помачы паліцыі была зроблена рэвізія ў Сьвіслацкай Акружнай Управе Т-ва Б. Ш.

Забраны касавыя кнігі, квітарушы, пратакольныя кнігі, а такжа ўся карэспандэнцыя.

Камуністычныя працэсы.

„Kur. Wil." з дня 9 чэрвеня падае: „у працягу двох дзён віленскі Акружны Суд разглядаў справу 13-ці камуністаў-жыдоў, абвінавачаных за вядзеньне на абшары м. Вільні інтэнсыўнай камуністычнай акцыі, якая выяўлялася на раскіданьні камуністычнай „бібулы", фабрыкацыі і вывешваньні транспарэнтаў і т. д. Усю банду выкрылі год назад. У часе ревізыі ў аднаго з ведамых камуністаў знашлі шмат мэтэр'ялаў, на падставе якіх арыштавалі вінаватых у агітацыі. У выніку доўгага сьледзтва ў стан абвінавачаньня пастаўлены: Арон Лапулах, Хаім Зак, Зэльман Гуршманскі, браты Гінзбургі, Штайн, Рыгор Гутковіч, Гірш Файглін, Арон Алпэровіч, Іон Югковіч, Ізраіль Харон, Мэер Баскінда, Лейба Эйхэр. Судовая расправа з прычынаў зразумелых, адбывалася пры замкнутых дзьвярах. Суд, пасьля выслуханьня сьведкаў старон і разгляду у „dowodach rzeczowych" пастанавіў: Лапуха, Зака, Шарнеўскага, Гінзбургаў і Штайна засудзіць на 2 гады вастрогу кожнага, Гутковіча, Тайгліка, Альпэровіча — на 1 год вастрогу кожнага, Югковіча і Харона на 9 месяцаў вастрогу, а Баскінда і Эйхэра—звольніць.

Усім залічана па 9 месяцаў прэвэнцыйнага арышту".

Салідарная забастоўка работнікаў шкляное гуты „Нёман".

17 мая г. г. у Лідчыне ў шкляной гуце „Нёман" выбухла салідарная забастоўка працуючых там каля 550 работнікаў, якая прадаўжаецца і да гэтага часу.

Забастоўка зьвязана з надзвычай цяжкім палажэньнем работнікаў памянёнае гуты.

Паміма мінімальнае заработнае платы, гаспадар гуты, Столе, увесь час стараецца мець у сябе залеглясьці працуючых, што цяжка адбіваецца на матер'яльным палажэньні работнікаў. Пры майстрох істнуюць памочнікі, якіх першыя павінны аплачываць на свой кошт. Ясна, што майстры ўсялякімі спосабамі стараюцца, як найбольш вызысківаць сваіх памочнікаў, што бязумоўна, сее варожасьць паміж майстрамі і рабочымі, бо апошнія бачаць у асобах майстроў сваіх-жа прадпрыемцаў. Да ніякіх арганізацыяў належаць не дааваляе і стараецца не дапусьціць на гуту прадстаўнікоў ад клясавых профсаюзаў, або ад якіх-небудзь левых партыяў. Палажэньне рабілася немагчымым. І такім чынам 17 мая выбухла салідарная забастоўка ўсіх работнікаў з дамаганьнямі: 1) выплаты залегласьцяў, 2) зьнясеньня ўтрыманьня памочнікаў з майстроў на кантору, 3) кантроль ад рабочых пры прыйманьні выробленых матэр'ялаў, 4) прыняцьця ўсіх бастуючых на работу.

Забастоўкай кіруе ППС лявіца. Ня гледзячы на тэрор і махінацыі, якія ўжывае дырэкцыя гуты — забастоўка прадаўжаецца. Адбываюцца частыя сходы бастуючых, на якія прыежджаюць прадстаўнікі ад профсаюзаў шкляных гутаў, а так сама і паслы з Беларускага Сялянска-Работніцкага Пасольскага Клюбу.

Гаспадар ідзе ўжо на цэлы шэраг уступак, аднак работнікі трымаюцца салідарна, стоячы на грунце поўнай перамогі на грунце клясавай барацьбы.

Мітынгі паслоў Беларускага Сялянска-Работніцкага Пасольскага Клюбу.

Як нам перадаюць за апошні час Клюб наладзіў мітынгі ў наступных мяйсцовасьцях:

у Косаўшчыне — вёска Белавічы — паслы Грэцкій і Дварчанін, вёска Квасавічы — пасол Грэцкі.

дзенай быць мусіць і найменшую магчымасьць гэтага прапусьціць нявыкарыстанай ніколі нельга" (Беларуская Крыніца № 18 „Камасацыя").

Вось-жа з гэтага ясна відаць, што наша Хадэцыя бярэ пэўныя пункты ў сваю праграму на пракат ад радыкалаў, а запраўды, нават, „апазыцыйнасьць" яе вельмі сумліўная, а ў разьвіцьці сваэ ідэалёгіі выразна бярэ курс на кулака і сучасную зямельную Рэформу прымае з захопленьнем.

Варта было-б наагул разабраць вышэйўспомненую стацьцю з „Беларускай Крыніцы", у якой не бракуе прост гумарыстычных мамэнтаў, але гэта не ўваходзіць цяпер у нашы мэты.

Падсумоўваючы усё вышэйшае, мы, з свайго боку, можам сьцьвердзіць, што запраўды ні ліквідацыя сэрвітутаў, ні камасацыя, ні парцэляцыя — зямельнага пытаньня ня вырашаць, гэтым ня ліквідуем зямельны голад у вёсцы. Наадварог, праз гэтую зямельную палітыку завастраецца яшчэ больш антаганізм (супярэчнасьць) паміж беззямельнымі, малазямельнымі, батракамі з аднаго боку і курчамі ды абшарнікамі —з другога, бо апошнія толькі нажываюцца на гэтай палітыцы.

Цікава, аднак, што прапануюць буйныя абшарнікі, у процiўвагу „дэмагагічным агітатарам".

Аўтар той-жа стацьці у „Dniu Polskim" так радзіць:

„Калі-б замест сыстэматычнага душэньня хвальварачнай уласнасьці і прымушаньня яе да парцэляцыі ўжыта маючыя засобы на падтрымоўліваньне земляробскай прадукцыі і інтэнсыўнасьці хвальварачных гаспадарак, а таксама поўназямельных сялянскіх (курчоўскіх — С. К.), пакідаючы парцэляцыю натуральным чыньнікам яе разьвіцьця, застаючыся толькі на старанным кіраваньні ею і рэглямэнтацыі, можна-б з пэўнасьцю спрычыніць узрост запатрабаваньня рабочых рук на абшары 8400000 ha (абшар маемасьці ад 20 ha ўгару бяз лясоў і няўжыткаў) па 30 днёвак найменш на 1 ha. Дало-б гэта запатрабаваньне на 252 мільёны днёвак, г. зн. дало-б малазямэльнаму сялянству 500 мільёнаў злотых гадавога заработку.(!!) Разьвіцьцё земляробства йшло-б поруч такое-ж разьвіцьцё прамысловасьці і гандлю, што забірала-б бяз труднасьці лішнія рабочыя рукі на вёсцы г. зн. адбываўся-б працэс разьвіцьця, уласьцівы цэламу сьвету, працэс індустрыялізацыі і урбанізацыі (urbs, is горад — С. К.). абавязкавы для сілы дзяржавы і для роўнавагі жыцьця".

Гэтую-ж думку разьвіваюць у лічных артыкулах і іншыя буйна-абшарніцкія газэты.

Ня новая гэтая думка. Як у люстры, у ей адбіваецца імкненьне, як да захаваньня сваіх двароў, так і да капіталістычнага, у поўным значэньні гэтага слова, вядзеньня гаспадаркі. Праз ня душэньне „хвальварачнай уласнасьці", „непрымушаньне да парцэляцыі", праз падтрымоўліваньне іх, як і „поўназямельных сялянскіх" гаспадарак (курчоў) у кірунку больш інтэнсыўнага выкарыстоўваньня (праз увядзеньне машын і наагул новых тэхнічных прыспасабленьняў) — атрымаем двор - фабрыку, дзе „узрасьце запатрабаваньне рабочых рук" і дасьць сялянству па іх вылічэньню, аж 500 мільёнаў гадавога заработку, а колькі яны-б (абшарнікі-фабрыканты) дасталі аўтар ня вылічвае.

Зьяўляецца пытаньне на сколькі гэтыя заманчывыя пэрспэктывы, выстаўляныя буйна-абшарніцкімі публіцыстамі ёсьць шчырымі.

Аднак мы, апіраючыся на іх разважаньнях можам сьцьвердзіць, што буйныя абшарнікі незадаволеныя сучаснай зямельнай рэформай і выстаўляючы сваю контррэформу „Reformę Reformy Rolnej" фактычна імкнуцца да зямлі „ў стане сталым".

Калі-б, нават, зьдзейсьніліся гэтыя пляны буйных абшарнікаў, то далейшае разьвіцьцё капіталізму паставіць і вясковага бедняка твар у твар перад сваім клясавым праціўнікам і выкуе з яго, не датагочасную разслоеную сялянскую масу, але сьвядомага клясавага батрака-пралетарыя.

Аднак гэта ня толькі ня прынясе ідыліі, „клясавай згоды" і „роўнавагі жыцьця", як кажуць абшарнікі, але завострыць яшчэ больш супярэчнасьці паміж двумя аснаўнымі абозамі.

Міжнародна-вызвольнiчыя пляны „хвальварачных і хвабрычных уласьнікаў" будуць разьядаць гэтыя супярэчнасьці і бурыць „раўнавагу жыцьця".

Канчаючы гэты агляд, зазначаем, што вырашэньне „раўнавагі" за працоўнымі і ў барацьбе.

У Слонімшчыне — вёска Залацеева, Вострава і ў некалькіх мясцовасьцях з нагоды выбараў да самаўрадаў — пасол Крынчык.

У Навградчыне — вёска Пагіры — пасол Дварчанін.

У Вялейшчыне — вёска Рацэвічы — пасол Валынец.

У Горадзеншчыне — вёска Ячна — пасол Валынец.

1-га мая выступалі: ў Беластоку — пасол Гаўрылік, у Вільні — пасол Дварчанін, у Горадні — пасол Грэцкі, у Ашмяне — пасол Крычык, у Глыбокім меўся выступіць пасол Валынец, але дождж перашкодзіў сабрацца.

Сход работнікаў будаўлянага прафсаюзу ў Ашмяне.

9.VI. г.г. у Ашмяне адбыўся сход работнікаў будаўлянага прафсаюзу з удзелам прадстаўніка ад ППС лявічы—Дзідзіюля і ад Беларускага Сялянска-Работніцкага Пасольскага Клюбу ў Ашяне—Пяткуна. Па разглядзе цяжкога палажэньня работнікаў і прост немагчымых адносінаў уласьнікаў да работнікаў, а таксама ўспомніўшы аб становішчы галадуючага сялянства—была вынесена адпаведная рэзалюцыя.

Акружны Зьезд Т-ва Беларускае Школы ў Косаве.

Дня 24 чэрвеня г.г. у Косаве адбыўся Акружны Зьезд Т-ва Беларускае Школы, з удзелам прадстаўніка ад Галоўнае Управы Т. Б. Ш. гр. пасла Грэцкага Пасьля справаздачаў з месц і высьвятленьня агульнага палажэньня пасол Грэцкі запрапанаваў адпаведную рэзалюцыю, аднак прадстаўнік ад Старовства забараніў адчытаньне прапанаванай рэзалюцыі і разьвязаў Зьезд.

З Беларускага Сялянска-Работніцкага Пасольскага Клюбу.

Нас просяць паведаміць аб адчыненні павятовых Сэкрэтарыятаў Клюбу ў наступных мяйсцовасьцях: 1) Баранавічы — вул. Нарутовіча № 9, 2) Вялейка — вул. Калеёвая № 14, 3) Ліда — вул. Слабодка 1 № 45, 4) Ашмяна, завулал Водны № 8, 5) Пінск — вул. Пятроўская № 16, а таксама маецца адчыніцца рад новых Сэкрэтарыятаў у павятовых местах.

З газэт.

Старшыня Клюбу ББ. пасол Славэк, аб Сойме і зьмене Канстытуцыі.

На сабраньні Клюбу Б. Б. у Лодзі Славэк аб Сойме так сказаў:

„Сойм патрэбны, каб быў інстытуцыяй прытрымоўліваючай і кантралюючай волю кіруючай адзінкі, каб быў аднак чыньнікам супрацоўніцтва з чыньнікам кіруючым."

І аб зьмене Канстытуцыі:

„Так ці інакш — Канстытуцыя будзе зьменена... Сам факт існаваньня Маршалка Пілсудзкага дазваляе ў крайні момант на экспэрымэнт у грамадзкім ладзе. Але мы хочам, каб пасл‍ы пастанавілі канстытуцыю, хаця-б пад пугаю (batem) грамадзянства."

Бо:

Здаравей часам паламаць косьці аднаму паслу, чым вынясьці куляметы на вуліцу. Канстытуцыя будзе зьменена, бо аўтарытэт Маршалка Пілсудзкага пазваляе ісьці нават на экспэрымэнты пераваротныя, але не пазваляе на гэта, каб чакаць яшчэ гады і канстытуцыі не паправіць. Хочам перавароту асьцерагчыся (uniknąć), дык грамадзянства мусіць зрабіць адпаведны націск на пасл‍оў."

Цікава хто каго возьме, Славэк, ці Канстытуцыя.

ППС правіца пад апекаю паліцыі.

„Glos Prawdy" № 169 падае цікавы факт аб тым, як работніцкія масы ўсьведамляюцца і пакідаюць ППС, масава пераходзячы налева.

„У чацьвер, дня 21 г. м. а гадз. 10 рана, у Плоцку, сабраныя масава безработныя, сьпяваючы „Чырвоны Сьцяг", накіраваліся да гмаху магістрату, пасьля чаго 5 іх прадстаўнікоў увайшлі ў кабінэт прэзыдэнта места, Збражыны (ППС Ц.К.В.), дамагаючыся працы для безработных без ўвагі на іх палітычныя перакананьні пры працы, а таксама ліквідацыі (ustąpienia) магістрату, з прычыны нягоднай яго гаспадаркі.

Дэманстранты сабраліся ў сенях і на сходах магістрату."

Далей газэта піша аб тым, што дэлегаты дамагаліся пакан‍чэньня з кіраваньнем ППС і

„а гадзіне 4 п. п., калі йшоў з магістрату дамоў прэзыдэнт, сабраныя наладзілі яму „кашачы канцэрт."

Па дарозе дамоў праводзілі яго: падпракуратар Цыбульскі і камісар паліцыі Качмарскі.

Па просьбе прэзыдэнта места перад памяшчэньнем яго пастаўлены пастарунак паліцыі для абароны ад нападу безработных ў яго памяшчэньне."

„Работнік" у кожным нумары наракае на прасьледаваньне яго партыі паліцыяй. Тымчасам аказваецца, што дрэнна часамі было-б з дастойнікамі ППС-аў, каб не апека паліцыі з боку „фашыстаўскага ўраду". Як-жа вытлумачыць тое „Работнік", што „таварыш-прэзыдэнт" Збражына перад „Чырвоным Сьцягам" прымушаны хавацца за гранатовыя (паліцыйныя-рэд.) мундуры? Цікава"...

І ёсьць-жа людзі, пасьля гэтага, якія яшчэ вераць у нейкую там „апазыцыю" Пэпэсаў, у той час, калі яны поўнасьцю зрасьліся з паліцыяй. —

Пісьмо ў рэдакцыю.

Галоўны Камітэт Т-ва Помачы Людносьці Беларускіх Земляў, пацярпеўшых ад неўраджаю гэтым складае падзяку Прафэсіянальнаму Саюзу Работнікаў Скуранога Промыслу ў м. Крынкі за надасланьне 115 злотаў на карысьць галадаючых, якія перасланы заместа помачы работнікам зьліквідаванага лёкаўту, а таксама работнікам м. Горадні за прысланьне 19 зл. 90 гр.

Адначасна Камітэт просіць заложыць Аддзелы Т-ва ў Вашай мяйсцовасьці і высылае Статут Т-ва, як і належныя інфармацыі аб закладаньні і мэтах Т-ва.

Галоўны Камітэт Т-ва Помачы Людносьці Беларускіх земляў, пацярпеўшых ад неўраджаю.

Па правінцыі.

З нашага кутка

(м. Казлоўшчына пав. Слонімскі.)

У пачатку 1927 г. у м. Казлоўшчыне заклаўся Гурток Т-ва Бел. Школы, пачалася па крысе наладжвацца культурна-асьветная праца. Ладзіліся бел. спэктаклі, была адчынена пры Гуртку Т-ва бібліятэка-чытальня, але ўжо восеньню 1928 г. пачаліся рабіцца розныя перашкоды у працы Т-ва і нарэшце Гурток, пасьля таго, як выбраў у дэлегаты на Акружны Зьезд Т-ва ў Слоніме асобу, якая знаходзілася пад сьледзтвам (А. Лябецкая), быў завешаны. Разам з гэтым прыпынілася і дзеяльнасьць бібліятэкі-чытальні. У канцы красавіка г. г. загадчык бібліятэкі-чытальні па нарадзе з сябрамі Гуртка паведаміў пав. старасту ў Слоніме аб пераносе бібліятэкі-чытальні ў васобнае памешканьне з абазначэньнем гадзін, калі яна будзе адчынена. Цераз тыдзень да загадчыка бібліятэкі—Міхася Саўчыца зьявіўся камандант мяйсцовага пастарунку і заявіў, што ён мае наказ ад старасты паведаміць загадчыка бібліятэкі, каб той ня рухаў яе са схову і каб усе кніжкі былі на месцы. Гэткія-ж самыя адведзіны зрабіў камандант і да заступніка загадчыка.

Адзін з сяброў Гуртка быў высланы у справе „завешэня" да Староства, дзе было сказана, што аб адчыненьні Гуртка ня можа быць і мовы, а нарэшце запрапанавалі прыйсьці праз месяц, а „тады пагутарым".

Акцыя падаваньня школьных дэкляарацыяў апошнія гады не праводзілася, бо войт гміны Гародка катэгарычна адмаўляецца сьцвярджаць падпісы на дэклярацыях, у гэтай справе яшчэ у прошлым сойме была пасольская інтэрпэляцыя, але ніякае карысьці яна не прынясла. У прошлым годзе гмінная рада на просьбу Віленскае Беларускае Гімназіі ўхваліла дапамогу у суме 500 зл., якую Стараста скрэсьліў да 300 зл. і выслаў Навагрудзкай Беларускай Гімназіі. У гэтым годзе гмін. Рада пастанавіла В. Б. Г. у дапамозе адмовіць, дзеля таго, што шмат сялянскіх бядняцкіх дзяцей з Гімназіі выкінены, а на выхоўваньне панскіх слугаў грошаў не дадуць...

Першага траўня наагул у нас прайшло супакойна. У начы нехта на ўсіх дамох ў м-ку панапісваў першамайскія лёзунгі, а ў сярэдзіне сінагогі быў павешаны чырвоны сьцяг. Гэтак сама быў вывешаны чырвоны сьцяг каля вёскі Маўдавічы.

Усіх мястачковых хлапцоў, якія лічацца „падэйжанымі" праз цэлую ноч вартавалі пад вокнамі. Апрача ўсяго гэтага быў вывешаны на высокай жэрдцы чырвоны сьцяг пасярод ракі Шчары, насупроць в. Навікоў.

У начы з 2 на 3 траўня ў Казлоўшчыне быў некім вывешаны чырвоны сьцяг з лёзунгам. Вінавайцаў не знайшлі. Па вёсках былі распаўсюджваны весткі, што хто выедзе на поле трэцяга траўня—будзе аштрафаваны на 150 зл. і дзеля гэтага бліжэйшыя вёскі ад м-ка са страху перад штрафам не працавалі на полі. На ладжаную ў Казлоўшчыне маніфэстацыю амаль што ніхто з вёскі ня прышоў, апрача дзесятка асоб з „Кола Млодзежы" і „Господынь Вейскіх" — сыны і жонкі абшарнікаў і кулакоў. Пажарная каманда з вёскі Мілашэвічы адмовілася ісьці зусім, гэтае-ж зрабіла і частка сяброў мястэчковае пажарн. каманды. Наагул сабралося каля 50-80 чалавек, якія мусіць, саромяючыс свае „вялікае" колькасьці, прайшоўшы цераз адну вуліцу, маніфэстацыю разьвязалі і разыйшліся.

Селянін.

Настрой вёскі.

(Баранавіцкі нав.)

Бяру за пункт гледжаньня вёскі: Хмонічы і Ліхасельцы, гміны Волянскае, Баранаўскага пав. Успомненыя вёскі граніч‍аць чатыры (4) паветы: Несьвіжскі, Стаўпецкі, Наваградзкі і Баранаўскі. Насяленьне беднае, вёска адна на адной — цесната. Падчас сусьветнае вайны, тут цягнуўся фронт; народ перажываў у той час найвялікшыя цяжары голаду і холаду, з другога боку ён загартоўваўся да жыцьця.

Не адна угадовая партыя ня мела там папаскі, а калі якая прычаплялася, то на пару дзён і—адмірала.

Народ запалоханы астатнімі падзеямі—замоўк: „хоць змоўк вулькан, заціхла лава-мора—нутро яго кіпіць гаручымі агнямі—" як казаў Буалё — вось-жа і ў грудзёх сялянства дзеецца тое самае, асабліва ў маладых хлапцоў.

Ёсьць і хворыя рэцэпты ў тых вёсках, дзе насяленьне двух рэлігійнае; на тле рэлігійным — паўстае нязгода сярод сялянства. Цемра—усяму віной; яна нясе ў гушчы несьвядомасьць, а раз чалавек несьвядомы, то паўстаюць заплясьнелыя пагляды.

Настрой сярод сялянства пераважна добры — астаецца верны самому сабе, а калі ёсьць слабыя, то яны ня могуць быць перашкодай. Трэ' адзначыць, што ў сучасны момант „гарцуюць" газэты угоды па ўсім абшары, хоць ніхто ня думаў іх выпісаваць.

Адносна арганізацыяў—то пераважна запанавала „стража агнёва", але ў яе ўваходзяць добрыя хлапцы. Апаснаваты уплыў з боку „Стшэльцув" — на слабых яны маюць пасьпех.

Аб камітэце помачы-адзываюцца сяляне добра-нат' ёсьць ужо староньнікі да арганізацыі.

Псоўдонім.

Спэктакль на вёсцы.

13 студня г. г. у вёсцы Жыдомля, Горадзенскага павету быў наладжаны спэктакль. Ставілі п'есу: „Па рэвізіі".

Паўнюсенькае памешканьне было, як кажуць, біткам набіта. У ўсіх настрой вельмі вясёлы, бадзёры. Ды як не вясяліцца: свая Жыдамлянская моладзь без усялякіх колераў паноў ды падпанкаў, а толькі сярмяжная сялянская моладзь будзе паказваць са сцэны навучальныя прыклады з жыцьця гаротнага беларуса.

Запраўды, гэтыя колькі слоў роднае мовы са сцэны ажыцьцявілі прысутных, выклікалі патрэбу пастаноўкі нечага паўнейшага, зьбліжаючагася да лепшае будучыні.

Наша моладзь і надалей ня сьпіць. Чуваць, што гатовяцца да пастаноўкі новых п'есаў.

Прысутны.

Пажар.

У начы з 30 на 31 мая г. г. ў вёсцы Нагародавічы Лідзкага павету здарыўся страшэнны пажар. Жыхары сваімі сіламі пажару загасіць не маглі. Пажарная стража, якая знаходзілася непадалёку ў мястэчку Беліца і маёнтку Жукоўшчына на дапамогу няшчасным сялянам ня прышла.

Пажар быў згашаны аж пад раніцу, калі на дапамогу прышла не „страж агнёва", а сялянства з суседніх вёсак.

Згарэла 17 гумен, 10 хат, 3 сьверны і прыгатаванае дрэва да будовы 5 хат.

Лявон Дабрата.

„Ашукалі"...

У вёсцы Ярашова, Моўчадзкай гм., Баранавіцкага пав., у траўні м-цы г. г. Кудзевіцкі Гурток Т.Б.Ш. адыграў п'есу „Каліс‍ь" (на якую, як разумеецца, меў дазвол ад Баранавіцкага Старасты)

Але на гэтым справа ня скончылася.

Калі ў чэрвені м-цы г. г. гэты Гурток зноў зьвярнуўся да Старасты аб атрыманьні дазволу на спэктакль-вечарыну, дык заступнік Старасты адмовіўся яго выдаць, гаворачы што ваш Гурток ашукаў Старосту паставіў рэвалюцыйную песу „Каліс‍ь", на якую ня меў дазволу."

Пасьля гэтага інцыдэнту да Кудзевіцкага Гуртка зьявіўся паліцыянт і забраў кніжку „Каліс‍ь", як забароненую.

Мясцовы.

Сяляне і работнікі, чытайце і пашырайце газэту «Сьвет».

З жыцьця самаўрадаў.

— **У Моўчадзкай гм., Баранавіцкага пав.**, пад час зацьверджаньня гміннага бюджэту, ня было зусім у ёй прапазыцыі „пэнсыя для сэквэстратара".

Але вось, пад канец бюджэтнага году, войт гміны, як гэта заўсёды робіцца, дае для апрабацыі гміннае рады расходовыя рахункі. пры пераглядзе гэтых рахункаў аднаму з радных папаўся ў вочы рахунак на 900 зл, „пэнсыі для сэквэстратара".

На яго запытаньне: адкуль гэта ўзялося, бо такое пазыцыі ў бюджэце ня бачыў—войт адказаў, што гэта зроблена па распараджэньню Старасты і г. д..

Але і гэтага распараджэньня ніяк і ніхто ня мог знайсьці.

Аднак справу трэба-ж загладзіць (як-жа, войт свой чалавек!)

Дык гмінны інспэктар, на перш пачаў страшыць гэтага няшчасьлівага раднога (якому ўсё лезла ў вочы, нават, гэты і рахунак.) што за гэта ён будзе пацягнены да адказнасьці, бо сам будзе за сэквэстратара. А пасьля парадзіў усей радзе, прыняць гэты рахунак.

І яго... прынялі.

Мясцовы.

Усячына.

Не кажэце ніколі праўды.

У № 27 „Samopomoc Chłopska" чытаем:

„На зьезд індускіх профсаюзаў прыехаў у Індыю аўстрыйскі дэлегат Раен, які перад гэтым зьездам пабываў у СССР.

Выступаючы на мітынгу у Бамбэю, успомніў Раен аб Саюзе Савецкіх Рэспублік, між іншым, так:

—„Штодзенна чытаю ў буржуазнай прэсе махлярскія весткі аб С.С.С.Р. Калі-б на ўласныя вочы ня бачыў, як там жывуць рабочыя і сяляне, дык мог-бы паверыць гэтай нясумленнай правакацыі буржуазных газэтаў, аднак уласным вочам веру больш, чым тым махлярствам.

..."Бачыў там палацы, якія раней былі уласнасьцяй багачоў—цяпер у іх там работніцкія клюбы. Бачыў там, што абшарніцкая зямля аддана сялянству. Бачыў далей, як работнікі па 7 або 8-гадзіннай працы, адведываюць клюбы, бяруць чынны удзел у палітычным жыцьці. Бачыў там таксама кабеты: міліцыянткі, трамвайныя кандуктаркі, як таксама і сяброў ураду.

Бачыў там вольнасьць, парадак і разьвіцьцё поступу.

Гураганнымі акляскамі прынялі сабраныя работнікі выступленьРаена. Стэнограму яго прамовы зьмясьціла нацыяналістычная індуская прэса на першай старонцы, выступленьне яго ўзварушыла шырокія работніцкія колы; ня доўга прышлося чыкаць вынікаў. Загула буржуазыйная прэса, і паліцыя „дзяржаўна" пачала апекавацца Раенам.

На трэці дзень пасьля мітынгу да Раена зьявіўся гаспадар готэлю, жадаючы заплаты за тыя дні, якія ён намераны быць у готалю.

Раен згадзіўся і запрапанаваў заплаціць за месяц.

„Немагчыма, — адказаў перапалоханы гаспадар готалю— я маю загад выкінуць вас. У ніякі готэль у месьце вас ня прымуць."

— Чаму?

— А нашто вы так расказывалі аб СССР.

— Я казаў толькі тое, што бачыў на ўласныя вочы.

— Эй, пане,—калі хочаце яшчэ жыць дык ніколі не кажыце праўды — навучаў яго гаспадар.

Раена, выдаленага з места, адводзіў паліцыянт, прычым па дарозе тлумачыў яму „па добраму."

— Ня трэба гарачыцца... Праўды ня можна гаварыць усім.

Раен выехаў, зьдзіўлены гэтаю адвадумнаю перасьцярогаю паліцыянта і гаспадара готэлю.

З жыцьця Радавае Беларусі.

— У панядзелак 25 сакавіка г. г. адбыўся у памешканьні Беларускага Дзяржаўнага Тэатру вечар, прысьвечаны творчай працы Ул. Галубка і наданьня яму годнасьці народнага артысты. Вечар Гэты арганізаваны быў літаратурным абяднаньнем „Полымя", членам якога зьяўляецца Ул. Галубок.

Урачысты вечар, прысьвечаны літаратару і артысту Уладыславу Язэпавічу Галубку з прычыны наданьня яму годнасьці народнага артысты, адкрывае Міхась Чарот.

З дакладам аб літэратурнай і тэатральнай дзейнасьці Я. Галубка зыступіў пісьменьнік Цішка Гартны.

— На выстаўцы Міжнароднала Т-ва кніжнага знаку у Лос-Анджэлосе (Паўночная - Амэрык. Злуч. Штаты) у маі 1928 г. ад Б.С.С.Р. удзельнічалі мастацкія працы Е.С. Мініна з кніжнымі знакамі, А. А. Шлюбскага, Б. М. Гурэвіча і восем знакаў С. Б. Юдовіча, з якіх 3 належыць вядомаму знаўцы мастацтва Фурману. Юдовіч за свае знакі атрымаў ганаровы водзыў — дыплём. Гравюры Мініна „Стары Віцебск", зьмешчаныя ў выданьні „Віцебскія мастакі", надрукаваны у лёнданскім ангельскім штогодніку. 23 гравюры на дрэве Юдовіча ў лютым 1929 г. удзельнічалі на выстаўцы ў Нью-Ёрку.

На чарговай выстаўцы ў маі 1929 г. Міжнароднага Т-ва кніжнага знаку ў Лоя-Анджэлосе удзельнічаюць працы наступных віцебскіх мастакоў: 1) Е. С. Мініна з кніжнымі знакамі Мініна, Касьпяровіча і Фурмана і 2) Л. М. Леймтам з знакамі Фурмана.

— Этнографічная катэдра Акадэміі Навук сабрала каля тысячы беларускіх народных песень і мэлёдый, запісаных у Савецкай і Заходняй Беларусі. Ў мінулым годзе быў выпушчаны першы зборнік народных песень. У сучасны момант рыхтуецца зборнік з 50 калядных песень. У зборнік увойдзе значная частка такіх песень, якія да гэтага часу нідзе ня былі надрукаваны.

—Белдзяржкіно мяркуе ў бліжэйшы тэрмін прыступіць да здымкаў фільмы з жыцьця Парыскай Камуны.

—Галоўмастацтвам зложаны плян пяцігадовага будаўніцтва мастацтва ў БССР. Пяцігодка прадбачыць у галіне тэатральнага будаўніцтва: заснаваньне тэатральнай драмстудыі з наступнага году, пабудову тэатру ў Менску і тэатраў у Воршы ды Полацку, утрыманьне трох дзяржаўных і трох вандроўных тэатраў, дапамога маладому колектыву „Беларускі рабочы тэатр".

У процэсе працы тэатраў, апроектаваны гастролі дзяржаўных тэатраў у Маскве, Ленінградзе, Харкаве і за межамі СССР.

У галіне музыкі прадбачана: перавод к канцу пяцігодкі музтэхнікуму ў кансэрватарыю і організацыю опэры; адчыненьне па аднэй у год ніжэйшай музычнай школе; заснаваньне сымфонічнага концэрту і дзяржаўных капэль (беларускай і расейскай).

У галіне вобразнага мастацтва: наладжаньне пэрыодычных выставак, адчыненьні ніжэйшай мастацкай школы ў Магілеве, пераход мастацкага тэхнікуму ў Акадэмію мастацтваў. Для музычных, мастацка- вобразных і літаратурных твораў прадбачыцца асобная штогадовая прэмія; таксама ўносіцца ў штогадовы каштарыс па Наркамасьвеце асобны фонд для дому пісьменьніка, пісьменьніцкіх арганізацыяў, арганізацый мастакоў і фонд на набыцьце твораў мастакоў.

Апроч гэтага ў пяцігодцы Галоўмастацтва намечаны яшчэ шэраг мерапрыямстваў у галіне мастацкага будаўніцтва БССР.

— Белдзяржкіно распачало сваю дзейнасьць з студзеня 1925 г. і зьяўляецца самай маладой кіноарганізацыяй у СССР. За 4 гады існаваньня ў працы Белдзяржкіно ёсьць значныя дасягненьні. Створаны шэраг нацыянальных фільм („Лясная быль", „Кастусь Каліноўскі", „Песьня вясны" і інш.), арганізавана ўласная вытворчая база-кінофабрыка ў Ленінградзе. Праводзяцца мерапрыемствы па выхаваньню беларускіх кваліфікаваных мастацка-вытворчых сіл праз пасылку ў рэжысэрскія аддзяленьні Дзяржаўнага кіно-тэхнікуму ў Маскве, праз практычны стаж асыстэнтаў-консультантаў на кінофабрыцы Белдзяржкіно і г. д.. Значна пашырылася з моманту арганізацыі Белдзяржкіно кіно-сетка як у горадзе, так і ў вёсцы. Калі ў 1925 г. было 53 стацыянаркі і 3 кіно-перасоўкі, то зараз мы маем 204 стацыянаркі і 170 кіно-перасовак. Белдзяржкіно цяпер мае ўласных 11 кіно-тэатраў. Да гэтага часу Белдзяржкіно выпушчана 16 кіно-фільмаў. Некаторыя кіно-фільмы, як: „Лясная быль", „Кастусь Каліноўскі" і інш. карыстаюцца значным пасьпехам ня толькі у СССР., але і за межамі (у Нямеччыне, Літве, Латвіі і інш.).

Пяцігадовым пэрспэктыўным плянам разьвіцьця кіно-справы ў БССР. прадугледжваецца пашырэньне кіно-сеткі, як у горадзе, так і на вёсцы. Да канца пяцігодзьдзя прадугледжваецца арганізаваць ня менш 3-х кіно-перасовак і па аднэй стацыянарнай кіноустаноўцы на кожны раён. Гэтым плянам таксама прадбачыцца кінофікацыя школы, будаўніцтва кінотэатру ў рабочых раёнах, пабудова уласвай кіно-фабрыкі на тэрыторыі БССР, выпуск цэлага шэрагу фільм ды інш..

— Савет Народных Камісараў зацьвердзіў вытворчы плян Белдзяржкіно на 1928-29 год. Гэтым плянам прадугледжваецца сканчэньне пастаноўкі 3-х мастацкіх фільмаў, пачатых у мінулым годзе, пастаноўка 8 новых мастацкіх карцін і 4 культур-фільм і бягучая хроніка.

У зьвязку з тым, што разьвіцьцё кінофікацыі ў гарадох патрабуе пабудовы новых будынкаў для кіно і рамонту існуючых, Белдзяржкіно запрапанавала распрацаваць і ўнесьці на разгляд у Дзяржплян проект новага кінобудаўніцтва, а таксама рамонту існуючых кінотэатраў.

—Беларускі дзяржаўны музэй у хуткім часе атрымае з Ленінградзкага Эрмітажу лаля 40 мастацкіх карцін Заходня-Эўрапэйскіх мастакоў 17-19 стагодзьдзя.

—Наркамасьветы выдаў 500 рубл. Бел. Дзяржаўнаму Вандроўнаму Тэатру пад кіраўніцтвам Галубка на пастаноўку вядомай п'есы „Кастусь Каліноўскі".

Тэатр гэту п'есу падрыхтаваў ужо і можа ў любы момант яе паставіць. Такім чынам популярная п'еса „Кастусь Каліноўскі" будзе прасунута ў самыя гушчы беларускай вёскі. П'еса падрыхтоўвалася пад кіраўніцтвам рэжысэра Ф. Ждановіча.

Цяпер адбываецца здымка Белдзяржкіно новай фільмы з жыцьця беларускай вёскі пад назвай „Яна".

„У пыск".

„Głos prawdy" № 155 з 6 чэрвеня г. г. артыкул „Перасьцярога абаламучаным—адправа правакатарам" канчае так:

„Gazeta Warszawska" зьмясьціла артыкульчык, абгаварваючы здарэньне у часе сьвята 36 п. п. і пісьмо пал. І. Ульрыха ў гэтай справе. У загалоўку гэтага артыкулу марш Першай Брыгады асьмелілася назваць абразаю народных пачуцьцяў. З гэтым ня дыскутуецца. За гэта мы—Першая Брыгада—вас, паны з" „Gazety Warszawskiej"—б'ём у пыск".

У № 155 „Głosu Prawdy" знаходзім такую заувагу:

„Gazeta Warszawska" дастаўшы у пыск—выводзіць па адвакацку, што гэта ня важна, бо ёй губы ня спухлі. Не ўважае сябе пакрыўджанай, бо не калом, але на папе95. Якую-ж грубую скуру даў добры Пан Бог некаторым зьвяром..."

Нічога сабе, характэрныя красачкі з „санацыйнай" палемікі.

Да рэчы сказаць, што да такога пыскаваньня „санацыяй" эндэкаў паслужылі повадам падзеі ў Львове.

Пачалося з таго, што студэнты вышэйшых школ у Львове напалі на жыдоўскія рэдакцыі і іншыя інстытуцыі, дзе здэмалявалі памешканьні, пабілі знаходзячыхся там асоб. Прычынай да такога дзікага антысэмітызму паслужыла тое, што нібы вучаніцы жыдоўскай гімназіі кідалі агрызкі і каменьні „на працэсію Божага цела", якая праходзіла каля іх школы. Паліцыя арыштавала каля 40 студэнтаў, на што ўсе студэнты адказалі дэманстрацыйным салідарным страйкам і цэлым радам дэманстрацыяў, у часе якіх дайшло да боек. Як з боку паліцыі, так і дэманстрантаў былі ранены. Акцыя мелася пашырыцца на ўсю Польшчу, але да антысэміцкіх выступленьняў дайшло ў Пазнані; у іншых гарадох адбываліся толькі мітынгі. Забастоўка цягнулася каля тыдня.

Газэты у той-жа час толькі і трубілі аб гэтым, звальваючы віну адзін на аднаго.

Для нас-жа гэта ўсё роўна. Абое—рабое.

Новыя кніжкі

выйшлі з друку і прадаюцца

Васілёк „Шум Баравы", выд. Р. Шырмы, цан. . 1 зл. 50 гр.
Х. Ільяшэвіч „Веснапесьні" выданьне А. Ільяшэвічанкі, цана . . . . 1 „
Плеханаў „Асноўныя пытаньні марксізму" пераклад А. Ш., выданьне Бел. Сял.-Работ. Пасольскага Клюбу, цана . . . . 2 „ 50 „
„Пішы самадзейна" першая кніжка пасобнік лемантара выданьне аўтара С. Паўловіча цана . 2 „ 50 „
„Мэтадычныя ўвагі да пасобніка „Пішы самадзейна" выд. аўтара С. Паўловіча цана . . . 30 „
„Як палепшыць пескавую глебу" выд. „Сахі" цана 30 „

Усе гэтыя кніжкі можна купіць у беларускіх кнігарнях.

Рэдактар — Выдавец АЛЬЖБЕТА МАЛЬЧЕЎСКАЯ. Беларуская друкарня Ім. Фр. Скарыны, Вільня, Людвісарская

BIBLJOTEKA w Wilnie im. Wróblewskich